

Tipopiac 2005

A MAGYAR IPARMŰVÉSZETI EGYETEM TIPOGRÁFUS TOVÁBBKÉPZŐ HALLGATÓINAK VIZSGAKIÁLLÍTÁSÁRÓL

Nádai Ferenc

Az idén új helyszínen, az Iparművészeti Egyetem Ponton Galériájában került sor a végzős tipográfushallgatók záróvizsgájára. Az öt félévből álló tanfolyam végén 2005. január 25-én tizenhatan adtak számot tudásukról.

Egy-egy vizsgázóra – hasonlóan az elmúlt évekhez – három feladat várt: egy már megjelent könyv áttervezése, egy fotós kiadvány (fotóalbum) tervezése és egy zenei témájú poster megalkotása.

A felsőfokú tipográfus képzés oktatási módszerének lényege, mondhatni alapvetése, hogy nem akarja megmondani a hallgatóknak, mit tegyenek, hanem megpróbálja ráébreszteni őket arra, hogy mi mindent tehetnek a sikeres tervezés érdekében.

És íme az eredmény: a megvalósítás sokfélesége. Mindenki igyekezett valami „egyedit”, a másiktól különbözőt alkotni, és ez

a törekvés talán a legszembe-tűnőbb. Ez az igyekezet néha túlságosan is előtérbe kerül; a koncept és a grafikai elemek elsődlegességének hangsúlyozása persze kortűnet, nehéz a kísérítésnek ellenállni. Így némelykor háttérbe szorulnak a tisztán tipográfiai megoldások, amelyek a legnagyobb szakmai kihívást jelentik: a legszebb, de egyben a legnehezebb feladat, ha csupán a betű – ez a végletesen absztrakt forma – áll a rendelkezésünkre, és abból kell az addigsoha-nem-volt alkotást létrehoz-nunk.

Idén a legsikerültebb munkák a fotóalbumok. A legtöbben saját maguk készítették a fényképeket is, ami talán azért is nem meglepő, mert – többek között – *Aczél Krisztián* végzett fotósként került a tanfolyamra. Gondosan szerkesztett, visszafogott színekkel komponált vizsgaalbumában saját útifelvételeit mutatja be, és a fotókat kísérő

Aczél Krisztián

Artner Gábor

Burai László

Balra: Baranyi Hajnalka munkája

Eck Imre munkái

– szükséges-elésleges mennyiségű – szöveget mindig értelmesen, tisztán kapcsolja a képekhez.

Talán már nem is gondolnánk, hogy egy klasszikus regény címnegyedének létrehozása, szédéstükrének megszerkesztése, a betűtípus, a betűváltozatok, a betűfokozat, a sorosás, a sortávolság megválasztása milyen tervezői problémákat vet fel. *Artnér Gábor* Dickens *Twist* Oliverjének áttervezésével bizonyítja, hogy a könyvtervezésben nincs rutinmunka, minden négyzetmilliméterért meg kell küzdeni: megéri.

Baranyi Hajnalka konceptuális fotóalbumának tervezésében mélyül el leginkább (Cseppnyi differencia). Kár, hogy az egyébként igen érdekes, gondolatébresztő album tipográfiai kidolgozása helyett (idő hiányában?) meg kell elégednünk az Avant-Garde típus (mint a formával adekvát betű) jelenlétével.

Ha egy tipográfus „várost néz”, akkor óhatatlanul a feliratokat, portálokat, utcatáblákat is a kö-

telezően megtekintendő látnivalók közé sorolja, és ugyanolyan kötelességtudóan lefényképezi, mint a kötelezően lefotózandó mű (vagy valódi) emlékeket. *Burai László* Budapestipo című albumában mutatja be a magyar főváros régebbi és újabb „tipós remekeit”, és teszi ezt oly szeretettel szakmai figyelemmel, hogy a legcsúnyább felirat is megszépül bemutatott lapjain.

Ehhez a vonulathoz kapcsolódik az *Eck Imre* (eredetileg fotográfus) által újratervezett könyv is, amelyben a belváros (naponta észre-nem-vett) építészeti ritkaságai jelennek meg, áttekinthető tiszta megformálásban, nem utolsósorban annak köszönhetően, hogy a vizsgázó nem elégedett meg egy rosszul tervezett könyv okos áttervezésével, hanem kiváló minőségben újra is fotózott néhány épületet.

A papír minősége, illata, tapintása, faktúrája és színtónusa mind-mind olyan tényező, amely

Galánfi Ede

Juhász Örsi

Kiss Dominika

nemcsak az olvasót befolyásol-(hat)ja, de része (lehet) a tervezésnek is. *Galánfi Ede* munkái megtervezésekor a papírt tekintik kiindulópontnak, és mindent az általa imádott anyagnak rendel alá.

A jó tervezőnek teljesen mindegy, hogy kiállítási meghívót, plakátot, könyvet vagy fotóskiadványt kell alkotnia: minden esetben a feladat analízise az elsődleges, és ahhoz teremti meg a megfelelő formát, elsősorban a minőséget tartva szem előtt. *Juhász Őrsi* munkáin élvezhetjük a témák átgondoltságát, a pontos kivitelezésre való törekvést, és a vizuális humort (bélga poster).

A betű mindig kéznél van, a betű, avatott tervező kezében – mintegy túlmutatva önmagán – képes grafikai hatást kiváltani: ezt bizonyítja ékesen *Kiss Domonika* fekete-fehér zenei postere (the mask).

A tipográfiai aprómunka a tervezés legkevésbé látványos része. Hiába a leglényegibb lényege, a kiállítóteremben nem tud olyan hatásos lenni, mint mondjuk egy björk-poster – gondolhatta *Kovács Péter* (gyakorló tipográfus), és valóban látványos, gondolatébresztő munkát alkotott: a betűből kibomló grafikai

elemek meghatározó részei plakátjának.

A címrendszer, a folyószöveg, a kép és a képszöveg: ezt a négy alapelemet használjuk (és variáljuk), amikor egy képes kiadványt tervezünk. *László Pál* ihletett átgondoltsággal szerkesztette és tervezte meg képes kiadványát, a fotókat-szövegeket kiegészítve, illetve ellenpontozva régi rajzokkal. Igazi nézni-, olvasnivaló.

Kiegyensúlyozottság és belső béke, valamint jó nagy adag szakmaszeretet párosulva az önmagunkkal szemben támasztott igényességgel: mindez kiolvasható *Miskolczy Judit* munkáiból. Könyve (Photoshop 6) tiszta, áttekinthető, képes albumában mozgalmas hatású a képek kivágása, elhelyezése, a kísérőszövegek szépen vannak komponálva, és a plakátja egyszerű, könnyen befogadható, visszafogottan izgalmas.

Néhányan tudatosan törekedtek arra, hogy kísérleti (experimentális) munkákat mutassanak be, és jól tették: itt és most van lehetőségük kipróbálni bizonyos szakmai fogásokat, lemérni azok vizuális hatását, szembe-sülni a kiállítóterem falán az eredménnyel. *Németh Melinda* fotóskönyve sikeres kísérleti munka: kép és szöveg, kép és

Kovács Péter

László Pál

Miskolczy Judit

Németh Melinda

Pataki Anikó

Vértessy Flóra fotóalbuma

kép viszonyában, a „részben-az-egész” problematikáját feszegeti meglepő vizuális erővel.

Az egyik legnagyobb kincs a kellő szakmai tudással felvértezett, a szabályokat ismerő, megbízható, mindig-lehet-rá-számítani szakember.

Különösen a különböző gyorsérlelőkben előállított „elektronikus grafikusok” és önjelölt „tipósok” által megszállt kiadói és szerkesztőségi világban. *Pataki Anikó* kellő szaktudással rendelkező szakember, aki jól szerkesztett, egyenletesen lélegző ritmúsú fotóskönyvével és kissé bártortalan tipográfiájú plakátjával korrekt, tisztességes munkákat mutat be.

Majd minden tipográfust megkísért a betűtervezés, de kevesen vannak, akik neki is vágnak ennek a bonyolult gyönyörű munkának. *Szegi Amondó* fordított utat jár(t) be. Már ismert betűtervezőként jelentkezett a felsőfokú tipósképzésre,

Szegi Amondó

Vizvárdi András

és bár a betűtervezés az első számú szerelme marad, sikerült megfertőződnie az alkalmazott tipográfiával is. Sőt az öt félév alatt olyan ismeretekre tett szert, amelyek visszahatnak (inspiráló hatással) betűtervezői munkásságára is. Bemutatott merész kísérletei mellett vizsgamunkáin is jobbára saját tervezésű betűtűt csodálhatjuk meg.

Műszaki szakkönyv vagy ismeretterjesztő könyv? Netán mindkettő egyszerre? Az egyik legnehezebb műfaj, hiszen a szakmai kritériumok pontos interpretálásán túl vagy azzal egyidejűleg fel kell keltenie az érdeklődést egy laikusban, aki az adott szakma rejtelmeivel éppen csak ismerkedni kíván. *Vértessy Flóra* invenciózusan, a megfelelő szakmai tudással és gondos szerkesztéssel tervezte át az Új fotóiskola című könyvet. Aktualizálta a már elavult szerkezetet, vonzóvá és egyben időtállóvá is téve a könyvet. Igazi felsőfokú tipográfusi munka.

A betűművészet és az építőművészet szorosabb kapcsolatban áll egymással, mint azt felületesen gondolnánk. Gondoljunk csak egy építészeti pályázatra benyújtandó munkára: a szakmai megfeleléseken túl a vizuális (grafikai-tipográfiai) meg-

formálásnak is meggyőzőnek kell lennie. Ezt felismerve, *Vizvárdi András* végzett építész-ként kezdte el a tanulmányait, és immár végzett tipográfus-ként is bemutatkozik. És rögtön olyan kiváló – igazi tipográfusi erőnyeket megcsillantó – munkákkal, mint a betűformára építő asszociatív Preisner szóló-zongora-koncert plakátja, vagy a szép tipográfiai részleteket felvonultató Borlexikon könyve.

A vizsgamunkák előtt elidőzve, a sokféleséget szemlélve óhatatlanul arra is gondolunk, hogy bár készüljenek a munkák különböző felfogásban, különböző izmusok, pre- és posztmodern irányzatok vagy doktrínák hatására, vagy azok ellenében, végső soron mindegyik alkotó célja, hogy „szépet” (le merem írni!) hozzon létre. Elég ha az alkalmazott betűművészet két klasszikusára, ha a két különböző felfogásban alkotó művészre gondolunk: Emil Ruder szikár, tiszta minimalizmusát és David Carson barokk dekonstrukтивitását is szépnek találjuk, hisz mindketten a kompozícióra, a vizualitás által működő kommunikációra helyezték/helyezik a hangsúlyt, és végső soron harmóniára törekedtek/törekednek.